
ANALYTICAL ANALYSIS OF “ALIENATION” PROCESS IN THE PROTAGONISTS OF GERBRAND BAKKER’S *THE DETOUR* AND KENZABURO OE’S *A PERSONAL MATTER*

Prof. Dr. Ali GÜLTEKİN¹, Onay ORCAN²

ABSTRACT

This study analyses two literary works of different languages and cultures. Kenzaburo Oe, a Nobel Prize winner of 1994, has a unique place for himself in Japanese Literature while Gerbrand Bakker Dutch IMPAC Dublin winner is well known for his use of storytelling in modernist novels employ similar characters from different timelines and geographies: both from their own societies and from themselves, courses of alienation for a male character who lived in 1964 Netherlands and a female one from 2010 Japan can be observed in Oe’s *A Personal Matter* and Bakker’s *The Detour*. This study aims at the analysis of the similarities of the alienation in both protagonists.

Alienation can be explained as display of inappropriate behavior for one’s own personality or the cultural values of one’s own society. In the novel, *The Detour*, the alienation of the protagonist is Agnes- yet through the novel she claims to have her name to be Emilie- and the alienation of the protagonist Bird in *A Personal Matter* can be explained as a rebellion towards the order and society in which they live, as well as an escape from themselves and their loved ones due to a self-destructive psychology. Yet, both characters are mistaken to think that they would be able to escape from their own identities by their attempts.

In this study, for the analysis of a term such as alienation, an interdisciplinary approach is employed. Deriving theories from sociology and psychology, origins of alienation is described. Later literary background of the writers Kenzaburo Oe and Gerbrand Bakker are provided. Following the summaries of the novels, the alienation of the protagonist is analyzed analytically.

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen edebiyat Fakültesi. Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü Öğretim Üyesi, Eskişehir, Türkiye

² Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karşılaştırmalı Edebiyat A.B.D. Doktora Öğrencisi

Conclusively, Bird and Emilie characters are defined to be alienated from themselves and their own societies.

Keywords: Alienation, Kenzaburo Oe, A Personal Matter, Gerbrand Bakker, The Detour

GERBRAND BAKKER'İN “DOLAMBAÇ” ADLI ESERİ İLE KENZABURO OE'NİN “KİŞİSEL BİR SORUN” ADLI ESERLERİNDE ANAKARAKTERLERDEKİ “YABANCILAŞMA” SÜRECİNİN ANALİTİK OLARAK İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Kenzaburo Oe'nin *Kişisel Bir Sorun* adlı eserindeki Bird karakteri ile Gerbrand Bakker'in *Dolambaç* adlı eserindeki Emilie karakterinin yabancılaşma sürecini karşılaştırmalı olarak incelemektir. Kenzaburo Oe'nin 1994 yılında aldığı Nobel Edebiyat Ödülü ile Japon edebiyat dünyasında kendine özgü yer edinmiştir. Hollanda edebiyatının IMPAC Dublin ödüllü yazarı Gerbrand Bakker'in modern anlatı teknikleri konusundaki ustalığı çağını etkilemiştir. Bu iki eserdeki karakterler yaşadıkları bunalım ve zorlukların bir yansıması olarak yabancılaşma süreci içine girmişlerdir. *Dolambaç* adlı eserde yabancılaşma sorunu yaşayan karakter Agnes- Emilie- iken *Kişisel Bir Sorun* eserinde kendine ve yaşadığı topluma yabancılaşan karakter Brid'dür. Her iki eserdeki yabancılaşma süreci bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Yabancılaşma, insanın kendi öz benliğine ve içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerine uygun davranışlar sergilememesi şeklinde açıklanabilir. *Dolambaç* adlı eserde adının Emilie olduğunu söyleyen, gerçek adı Agnes olan karakter ile *Kişisel Bir Sorun* adlı eserdeki ana karakter Bird'ün yabancılaşması, topluma, yaşadıkları düzene isyan ve onları yıkıma sürükleyen bu ruh hali sonucunda kendilerinden ve sevdiklerinden kaçmaları şeklinde kendini göstermektedir. Çalışmada, incelemenin konusu “yabancılaşma” olduğu için, yabancılaşmanın değişik tanımları üzerinde durulmuş ve disiplinler arası bir yaklaşımla sosyoloji ve psikoloji biliminden yararlanılmıştır. İncelenilen eserlerin yazarları Kenzaburo Oe ile Gerbrand Bakker'in edebi kişilikleri ile birlikte eserlerin özeti verilmiştir. Sonrasında Bird ve Emilie karakterlerinin yaşadıkları yabancılaşma karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılaşma, Kenzaburo Oe, A Personal Matter, Gerbrand Bakker, The Detour

I. Giriş

Kare Dergi

International academic journal on comparative literary, cultural, linguistics, and folklore studies.

Volume 2/1

Çalışmanın amacını, farklı dillere ve kültürlere ait iki eser yabancılaşma imgesi çerçevesinde incelenmeye çalışılmak, Japon edebiyat dünyasında kendine özgü yer edinen Kenzaburo Oe'nin “*Kişisel Bir Sorun*” ile modernist romanı anlatmadaki ustalığı ile bilinen Gerbrand Bakker'ın “*Dolambaç*” adlı eserlerinde, Japon ve Hollanda toplumlarında biri erkek diğeri kadın iki ana karakterin topluma ve kendilerine yabancılaşma süreçleri metne dayalı inceleme yöntemi incelenmiştir. Çalışmamızın sınırlamasını oluşturan iki yazar Kenzaburo Oe'nin “*Kişisel Bir Sorun*” ile Gerbrand Bakker'ın “*Dolambaç*” adlı eserlerinde “yabancılaşma imgesi” sorunu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Farklı kültür, edebiyat ve dillere ait iki ya da daha çok yapıtın benzerlik ve farklılıklarını kültürler üstü bir anlayışla inceleyen Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, Gültekin'in de belirttiği gibi, bir disiplin olarak genelde “öteki”ni karşılaştırmalı edebiyat çalışmalarının odak noktası yapar, dolayısıyla ötekini tanımaya çalışan kişi ya da toplumlara hem kendini hem de ötekini keşfetme olanağı sağlar (bkz. Gültekin,2006). İçinde buldukları, toplumlara başkaldırarak, kendi kabuklarından bir zırh oluştururcasına kendi oluşturdukları düşler evrenine çekilen iki karakteri ele alan *Kişisel Bir Sorun* ve *Dolambaç*, bireylerin kendilerine yabancılaşarak, nasıl yok oluşa sürüklendiğini ve bunun sonucunda da yaşadıkları topluma nasıl yabancılaştıklarını göz önüne sermektedir. Bu çalışmanın amacı, farklı zamanlarda kaleme alınan Japon edebiyatının önde gelen yazarlarından Kenzaburo Oe'nin *Kişisel Bir Sorun* adlı eserindeki ana karakter Bird ile Hollanda edebiyatının ünlü yazarı Gerbrand Bakker'ın *Dolambaç* adlı eserindeki ana karakter Emilie'nin Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi verileri kullanılarak yaşanan “yabancılaşma” ya da “yozlaşma” sürecinde ne denli benzerlik ya da farklılıklar gösterdiklerini analitik olarak tespit etmeye çalışmaktır.

II. Kavram Olarak “Yabancılaşma”

Yabancılaşma, Ortaçağ hekimleri ve papazları tarafından “başka bir şey”, “cin çarpmış” anlamında kullanılmış ve daha sonra, yabancılaşma kavramından başka bir kültür, başka bir inanç ve geleneğin belirlediği insanoğlunun kendi yetiştirdiği toplumun inanç ve kültürünü kabul etmeyerek başka bir inanç sistemini, kültürünü seçenler kast edilmiştir. Tuğcu'nun da ifade ettiği gibi, “O, artık bizden değil, o bir yabancıdır” (Tuğcu, 2002:11).

Yabancılaşma kavramını, felsefede ilk olarak Hegel belirginleştirmiştir. Ona göre, insanoğlunun yabancılaşmasının tarihi insanlık tarihine dayanmaktadır (bkz. Tolan, 1980: 145). Öyleyse, insanoğlu var olduğundan beri yabancılaşma ile iç içedir. Zaman içerisinde özel mülkiyetin doğuşu ve iş bölümünün ortaya çıkışından hareketle Marx tarafından iktisat ve siyaset alanına taşınır.

Marx özellikle, “yabancılaşmış emek kavramı üzerinde durarak yabancılaşma kavramını iş ve çalışmaya biçimi üzerinden açıklama yoluna gider. Yabancılaşmış emeğin, üreticinin ürettikleri arasında sıkışıp kalarak kendisini tanıyamayacağı bir dünya oluşturduğu tezini savunur. Marx'a göre insan mülk edindikçe kendine yabancılaşır (bkz. Ergil, 1978: 93-98). Bahsedilen yabancılaşma, kapitalist pazarın ve kapitalist toplumsal sistemin sebep olduğu bu nedenle olumsuz nitelenen yabancılaşmadır. Kapitalist hayat şartlarının sonucu olarak insan kendi doğasına yabancılaşır. Öyleyse, Marx'ta yabancılaşma anlayışı Hegel'de olduğu gibi, insan varlığının özüne yabancılaşmış olduğu düşüncesinden gelmektedir. Marx'ın bahsettiği ikinci tür yabancılaşma da doğadan kopuş anlamındaki yabancılaşmadır. İnsanoğlunun doğadan koparak kültürel-toplumsal alanda kendine ikinci bir doğa kurmak amacıyla doğaya yabancılaşmasını işaret eder. Buradaki yabancılaşma, insan oluşun gereği olduğu için olumlu ve zorunlu bir süreçtir.

Sosyolojide yabancılaşma “anomi” kavramı ile açıklanmaktadır. Kuralsızlığı sosyolojik bir kavram olarak ilk ortaya atan kuramcı Emile Durkheim'dır. “Anomi” ile normların yokluğunu veya toplumun değerlerinin yitimini işaret etmiştir. Sanayileşmenin gelişmesiyle beraber arzular çoğalır ve tam da geleneksel kuralların otoritesini kaybettiği bir anda arzuların sunduğu zengin ödül insanları kışkırtır ve onları daha açgözlü ve denetime karşı daha tahammülsüz bırakır. Tutkunların dizginsiz kalması, düzene ihtiyaç duyulduğu anda düzensizlik, anomi durumunu iyice yoğunlaştırır (bkz. Durkheim, 2006 :242-244).

Psikolojide ise yabancılaşma kavramı bireyin kendi iç dünyası ekseninde ele alınır. Bireylerin psikolojik dünyalarında yaşanan kimi olaylar ve duygulanışlar neticesinde ortaya çıkan bir süreç olarak değerlendirilir. Kişinin algılarını ve duygularını elbette ki dış dünya ve bu dünya ile girdiği iletişim oluşturur. Ancak buradaki temel nokta kişinin dış dünya ile olan bu iletişiminden edindiği algının kendi dünyasına nasıl yansıdığıdır (bkz. Ayaz, 2009 :34).

i. “Yabancılaşma” ile İlgili Çeşitli Tanımlar

“Ergil'e göre, birey, deyim yerinde ise, kendinden uzaklaşmıştır. O, kendini artık kendi dünyasının merkezi, kendi hareketlerinin yaratıcısı olarak algılamaz. Şimdi davranışları, onların sonuçları, bireyin boyun eğdiği hatta bazen taptığı efendiler durumuna gelmiştir” (Taş, 2007: 19). İnsan varlığı, açığa vurulmuş ve gizli, yani gerçekleştirilmiş ve bastırılmış olmak üzere iki küreye ayrılır. İnsanın belirli yönleri, dürtüleri, özellikleri gerçekleştirilmeden alıkonulur ki, bu Hristiyanlık öğretisindeki yabancılaşmaya ve Freud'un bastırma kavramına işaret eder (bkz. Freud, 1998 :27). İnsan varlığının ve bilincinin ayrı oluşu Freud'un bastırma kavramını akla getirir. Bastırılan kişisel özellikler, toplumlara göre farklılık göstermektedir. Örneğin; Bird ve Emilie karakterleri farklı dürtüleri olan ve yaşadıkları topluma göre bu dürtüleri bastırmak zorunda kalan karakterlerdir.

Kurt Lang'dan aktaran Demirer ve Özbudun, yabancılaşmayı “kişiliğin bütününe veya parçalarının deneyim dünyasının anlamlı yerlerine yabancılaşması ya da ayrılması” şeklinde tanımlar (bkz. Özbudun-Mârkus-Dernirer, 2008:20). Deneyim dünyasının anlamlı yerlerine yerleşmesi de yabancılaşmanın tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğu düşüncesini desteklediğini gösteren bir savdır. Bireyin kendi benliğine yabancılaşması; sosyal hayatın içerisinde var olmak için çabalaması ve bu mücadelenin içerisinde kendi benliğini unutarak bir mekanik yapıya dönüşmesi olarak betimlenebilir. Modern yaşam insana sahip olunacak yeni şeyler sunarken, kişinin “sahip olma” sürecinde kendi değerlerinden uzaklaşmasına neden olmaktadır (bkz. Kılıç, 1986: 19). Yabancılaşmada, kendini (özünü) gerçekleştirmeye çalışan yaratıcı insan (özne) ile yaşamın denklemleri ve karmaşası içinde kaybolan insan (nesne) kişiliği iki unsur olarak (özne-nesne) birbirinden ayrılmaktadır. Dil, sanat, kültür insan ürünü olduğu halde, kendi bağımsız varlığını bulmuş ve insanoğlunu karşısına almıştır. İnsanlar bu süreç içinde kendi içinde büyük kargaşa yaşayan maddi nesnelere yaratılmaktadırlar (bkz. Mandell; Novak, 1975).

Toplumsal yabancılaşma ise sosyal hayatın kurallarının gereğini yerine getirememesi üzerine bireyin toplumdaki uzaklaşması ve topluma yabancılaşmasıdır. Bireyin kendi düşüncesi ve algısıyla, kendisine dayatılan toplumsal normların paralellik göstermemesi neticesinde bireyin topluma karşı yabancılaşması söz konusudur. Birey, toplumsal yapıda kendisine bir yer edinemediğini ve toplumsal yapı içerisindeki işlevini yitirdiğini düşünmesiyle birlikte toplumdaki uzaklaşmaya ve toplumsal normları sorgulamaya başlar. 19. Yüzyıl boyunca yaşanan, toplumsal normların ya da kuralların işlevini yitirmesi sonucu meydana gelen bunalım ve dengesizlik durumunun etkilerini 20. Yüzyıla da taşıdığı söylenebilir. Durkheim'in tanımladığı biçimde, “anomi” kavramı, karmaşık ve değerlerinden uzaklaşmış toplum yapısını işaret etmektedir (bkz. Giddens, 1972: 175). Bu bağlamda, anominin incelenen eserlerdeki kahramanların iç dünyalarını şekillendiren toplumsal gerçekliği yansıttığı da ifade edilebilir. Kimi zaman da çevrenin ve toplumsal yapının baskısı ve beklentileri karşısında kendi istek ve düşüncelerini ortaya koyamayan bireyin yaşadığı yalnızlık duygusu neticesinde içine kapanarak “pasif isyan” halini yaşaması da yabancılaşma kavramı içerisinde değerlendirilebilir (bkz. Sazyek 2008: 31). İki ana karakter (Emilie ve Bird), pasif isyan halini yoğun bir şekilde yaşayarak; içine kapanarak yalnızlaşır, yabancılaşır. Yabancılaşmaya yol açan etkenlere genel olarak bakılırsa, ekonomik krizler, savaş, siyasetin etkisi, değer yargılarının değişmesi ve bunun sonucunda ortaya çıkan kuralsızlık, nüfusun hızla artması, teknoloji ve sanayideki gelişmeler ile artan makineleşme yabancılaşmaya yol açan etkenler olarak sıralanabilir.

III. Kenzaburo Oe ve Kişisel Bir Sorun Adlı Eseri

Kenzaburo Oe, 1935 yılında Japonya'nın Şikoku Adası'nda doğdu. Tokyo Üniversitesinde Fransız Edebiyatı eğitimi gördü. Güçlü toplumsal ve siyasal eleştirileriyle Japon edebiyatında kendine özgü bir yer edinmeyi başarabilmiştir.

1957'de *Kurbanı Beslemek*, 1964'te *Kişisel bir Sorun*, 1967'de *Sessiz Çığlık*, 1969'da *Delilikten Kurtar Bizi*, 1983'te *Ayağa Kalk Genç Adam* adlı çalışmalarını yayımlanmıştır. Yalın anlatımı, kendine has üslubuyla dünya edebiyatında yer edinebilmiştir. *Kişisel Bir Sorun* haricindeki diğer kitaplarının maalesef yeni basımı olmadığı için satışları da olmamaktadır. 60'lı yıllarda çok büyük bir Japon yazar olan Yukio Mişima, Oe için "Japon edebiyatının doruğunda Oe var" demiştir. Oe'nun dilimize çevrilen az sayıda romanı olsa da yazar, oldukça üretkendir ve birçok ödül kazanmıştır. 1989 yılında yapıtlarının tümüne Avrupa Topluluğu'nun Europalia ödülü verilmiştir. *Kişisel Bir Sorun* adlı eseri 1994 yılında kendisine Nobel Ödülü kazandırmış ve dünya edebiyatında tanınmasını sağlamıştır.

Tıpkı romanın başkarakteri Bird gibi kendisi de zihinsel özürlü bir çocuk babası olan Kenzaburo Oe, Bird kadar olmasa da benzeri bir bunalımdan geçer. 1963'te doğan çocuğunun ölmesini istemez ancak karısı ile birlikte, bebeğin yaşayıp yaşamaması konusunda karar verirken zorlanırlar. Daha sonra konuşması bile mucize olarak görülen Hikari, bugün 47 yaşındadır ve Japonya'nın önemli bestecilerinden biri olarak tanınmaktadır. Kenzaburo Oe'nin hayat hikayesinden de anlaşılacağı gibi, *Kişisel Bir Sorun* kendi öz yaşamının, duygularının, karamsarlığının kitabıdır. İncelemeye geçmeden önce, *Kişisel Bir Sorun* adlı kitabın özetinden bahsedilecek olunursa, "Karşı karşıya kaldığınız aşılması güç problemleri mevcut düşünce yapınızla çözemeyiniz. Çünkü bu problemler zaten mevcut düşünce yapınızın ürünleridir" diyor Albert Einstein. Bu cümle, kitabı oldukça güzel özetlemektedir. Roman, üçüncü tekil kişi ağzından anlatılmıştır. Zaman dilimi, bebeğin doğumundan itibaren üç gündür. Anlatım oldukça yalın, süsleme sanatı görülmemektedir. Üniversitedeki hocasının kızıyla evlenen ve eşinin babası sayesinde dershanede öğretmenlik yapan Bird'ün beyin fıtığı sorununa sahip bir çocuğu dünyaya gelir. Üç senelik evli olmalarına rağmen, eşiyile aralarında güçlü duygular olmayan Bird'ün en büyük hayali Afrika'ya gitmektir. Bu engelli bebekse hayallerinin sonu demektir. Kendinden hoşnut olmayan, ne istediğini bilmeyen bu karakter, teselliye üniversiteden yakın kız arkadaşı Himiko'da arar. Eşi evlendikten iki yıl sonra intihar eden Himiko ise, cinsel özgürlüğünü yaşamaya karar vermiştir. Bird'ün kendisini güçlü hissetmeye ihtiyacı vardır. Himiko fedakârca kendini bunu sağlamaya adan ve ona korkularını yendirmeyi başarır. Bebek konusunda ne yapılacağına Himiko ile karar vermeye çalışan Bird için, bebekle yaşamının esaretten farkı yoktur, onun ölmesini ister.

Anne hastane odasında bebeğinin durumundan habersizken, Bird doktorların bebeği başka bir hastaneye göndermelerine ve olacakları beklemeye adeta bir robot gibi tanıklık eder. Hastaneden bebeğin öldüğüne dair telefonu sıkıntılı bir şekilde beklerken, kendisini, sevgilisi ve onun kız arkadaşı aracılığıyla da sorgulayan Bird'ün gitgellerini görürüz. Romandaki en önemli nokta, Bird'ün yaşadığı utançtır, bebeğin ölmesini istediği için büyük bir utanç duymaktadır. Bundan kurtulabilmek için ise daha büyük bir utanca ihtiyaç duyar. "Acaba bebek yaşayacak mı, Bird bu haliyle yeni doğan bebeğini ölüme mi terk edecek?" sorusu bizi kitabı okumaya sürükler.

Romanın sonunda vicdan azabına dayanamayan Bird, bebeğine ne olursa olsun sahip çıkmaya karar verir, Himiko'yu terk ederek, karısına, bebeğine kucak açar. Bebeğin başarılı geçen ameliyatının sonucunda bebek sağlığına kavuşur.

IV. Gerbrand Bakker ve Dolambaç Adlı Eseri

1962 yılında, yedi çocuklu bir çiftçi ailesinin üçüncü oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Amsterdam Üniversitesi'nde Hollanda Dili ve Edebiyatı okumuş, bir süre doğa filmleri için altyazı çevirmenliği yapmıştır. Doğaya olan merakı, 2003-2006 yılları arasında Clasius College'da bahçıvanlık eğitimi almasını sağlamış, profesyonel bahçıvan olmuştur. 2006 yılında yayımlanan ilk romanı Yukarıda Ses Yok (Metis, 2011) Orhan Pamuk'un 2003'te Benim Adım Kırmızı ile layık görüldüğü International IMPAC Dublin Edebiyat Ödülü'nü kazanan ilk Hollandalı yazar olmuştur. Önceleri gençlik edebiyatı alanında eserler veren Bakker, yetişkinler için yazdığı ilk romanla kırkıncıdan sonra uluslararası üne kavuşmuştur. Dilimize çevrilen üçüncü romanı *Dolambaç* ile İngiltere'nin saygın gazetelerinden Independent'ın Foreign Fiction ödülüne değer görülmüştür. Halen Hollanda'da yaşamaktadır.

Dolambaç, edebi gösterişten, bir hikâyeyi enteresan kılmak için sergilenen yazar çabasından uzak, gereksiz diyalogları olmayan, anlatımı yalın bir eserdir. Soğumuş insan ilişkilerinin güzel bir yansımasını oluşturan gerçekçi bir kitaptır. Bahçıvan olan, Gerbrand Bakker'in bahçeyi, doğayı, çit ve kümes yapımını anlatırken, zihnimize adeta resim oluşturur. Fakat o, romanın sahiciliğini bahçıvan olmasına değil, Galler'de yaşayan bir arkadaşını her yıl ziyaret edişine, bölgeyi ve bölgenin insanını yakından tanımaya bağlamaktadır. Kitap adının Emilie olduğunu söylese de, gerçekte Amsterdam'da yaşayan Agnes adında öğrencisiyle yaşadığı yasak aşk yüzünden akademisyenlikten çıkarılan bir karakterin kaçış hikâyesini anlatmaktadır. Emily Dickinson'un eserleri üzerinde çalışan, eşini ve ülkesini terk ederek Galler kırsalına yerleşen Emilie nereye gittiğini kimseye bildirmemiş, cep telefonu kapatmıştır. Hollanda'yı terk etmeden önce banka ve kredi kartı hesaplarından kendisini birkaç ay geçindirecek kadar para çeken Emilie, iz bırakmadan kaybolmuştur. Herşeyden uzaktaki bu evde iki ayını geçirip, kendisini hiç anlamadığı bahçe işlerine adanmış Emilie, bu esnada genç bir erkekle tanışır. Bir geceliğine çiftlikte konaklayan, sonradan evin sürekli konuğu olan Bradwen'in hikâyesi de bilinmezliklerle örülüdür. İkisinin de sırları vardır ve roman boyunca birbirlerinin mahremiyetine girmemeye özen gösterirler. Romanın başında Emilie'ye karşı oldukça düşünceli bir şekilde davranan Bradwen, romanın sonuna doğru çok da okuyucuya çaktırlılmayan bir duyarsızlık, soğukluk ve düşüncesizlik halindedir. Önemli detaylardan bir tanesi de, Emilie'nin yanında getirdiği Emily Dickinson'un şiir kitabıdır. Emilie, bir yandan Emily Dickinson'a kafa yorup değerinin abartıldığını düşünürken, bir yandan da şiirlerinden ve hayatından etkilenir. Ve bir gün, evindeki misafir Bradwen'ı bodruma kilitleyip hiç beklenmeyen anda Dickinson'un şiirindeki gibi ölmeye yatar.

V. Gerbrand Bakker'ın "Dolambaç" Adlı Eseri İle Kenzaburo Oe'nin "Kişisel Bir Sorun" Adlı Eserlerinde Ana Karakterlerdeki "Yabancılaşma" Sürecinin Analitik Olarak İncelenmesi

i. Benzerlikler

İncelenen romanlardaki ana karakterlere bakıldığında, iki ana karakterin de yaşamları üzerine kurdukları hayalleri vardır. Bird, Afrika'ya gitme hayaliyle yanıp tutuşurken, Emilie, Emily Dickinson'ın biyografisinde kendini bularak, çocukluk hayallerini yaşar. İkisi için de önemli, yanlarından ayırmadıkları nesnelere söz konusudur. Bird için Afrika haritası, Emilie için ise Emily Dickinson'ın biyografisi. Bu benzerlikleri eserlerde şöyle anlatılır: "Bird, kaynağını tam olarak kestiremediği bir coşkuya kapılmıştı. Ceketini çıkarıp, Afrika haritasının kırışmamasına özen göstererek arka taraftaki boş oyun tezgahlarından birinin üzerine bıraktı" (Oe, 1964:22).

"Yanıdaki sehpa kitaplar koymuştu, ama tek bir kelime okuduğu yoktu. Şömine rafının tam ortasına, bir Blokker çerçevesine yerleştirdiği Dickinson portresini oturtmuştu" (Bakker, 2010:15).

Afrika haritası ile Dickinson portresi, Simmel'in "dışsallaşma" kavramını akla getirmektedir. "Nesnelleşme" olarak da bilinen bu kavram, kendi dışımıza atığımız ürünlerin daha sonra kendi bağımsızlıklarını kazanarak, bireyler üzerinde tahakküm kurması demektir (bkz. Simmel, 1999:151-180). Bird'ün haritası ile Emilie'nin Dickinson'ın biyografisini anlatan kitabı, adeta ana karakterlerin bu nesnelere bağımlı yaşamasına neden olmuştur. Bu durum karakterleri kendilerine yabancılaştırmıştır. Bird, üniversitede akademik kariyer yaparken, kendini alkole verdiği için okulunu bitirememiş, lisansüstü eğitimini yarım bırakmak zorunda kalmıştır. Bebeğinin hastalığını öğrendiğinde haber vermek için kayınpederinin çalıştığı üniversiteye gider. Odada üniversiteden arkadaşlarım görür:

"Adamlar, Bird'ün üniversitesinde ondan daha kıdemli olan geleceği parlak araştırmacılarıydı. Bird haftalar boyu kendini içkiye vermemiş olsaydı, o üç adamla aynı kariyer basamaklarını tırmanabilecekti" (Oe, 1964:56).

Emilie de üniversitede öğretim görevlisiyken, öğrencisiyle yaşadığı aşk yüzünden işini bırakmak zorunda kalmıştır. Emilie'nin kocası, karısının kaldığı yeri araştırırken, bir haber öğrenme ümidiyle ayrıldığı üniversiteye gider: "Bilgisayar, kitaplar, notlar daha içeride olmalıydı. Bildiği kadarıyla okutmanlıktan çıkarılmıştı, ama tezi çalışmasına izin vermiş olabilirlerdi" Bakker, 2010:26)

İki ana karakter de, işlerinde ve yaşadıkları çevrede tutunamamış, yabancılaşmışlardır. Modern hayat insana sahip olunacak yeni şeyler sunarken, kişinin "sahip olma" sürecinde kendi değerlerinden uzaklaşmasına neden olmaktadır (Kılıç, 1986: 19).

Kılıç'ın da belirttiği gibi, yaşadıkları hayatta pek çok şeye sahipken, hallerinden memnun olmamaları ve daha fazlasını istemeleri kendi değerlerinden uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. Emilie ve Bird, kalabalıktan kaçarak kendilerinden kaçtıklarını sanırlar:

“Emilie, alışveriş için ilk kez Bangor'a gitmişti, sonra daha yakındaki Caernarfon'u tercih etti. Bangor küçük bir şehirdi ama gene de ona fazla kalabalık gelmişti. Üniversitesi vardı ki bu da üniversite öğrencileri demektir. Hiç öğrenci görecektek durumda değildi” (Bakker, 2010:13).

“... Bird, birden, kendini yapayalnız hissetti. Rüyasının geri kalan kırıntılarını tek başına yaşamak istiyordu; korku dikenleriyle kaplı bir deniz kestanesinden farksız bir rüya olsa da” (Oe, 1964:29).

Mutsuz evlilikleri olan, bu yüzden eşlerini aldatan ve bu aldatmanın sonucunda da yaşadıkları hayal kırıklığı ile kendi öz benliklerine ve toplumun kültürel değerlerine yabancı kalan karakterlerdir. Aslan, aile kurumunun öneminden bahsedip, aileyi bireylerin çevreden gelen mesajlarla kuşatıldığı bir alan olarak görmektedir. Bu mesajların, bireylere değişik biçimlerde aktarılırken, söz konusu bireylerin “farklı biliş, algı, duygu, bilinçdışı ihtiyaçlar, iletişim becerileri gibi kişisel faktörlerden” kaynaklanan durumlar neticesinde kişilerarası çatışmaya yol açabileceğini ve yabancılaşmaya etki etme gücünün yüksek olduğunu belirtmektedir (Aslan, 2005: 78). Emilie ve Bird'ün mutsuz evlilikleri ve eşleriyle yaşadığı iletişimsizlik, yabancılaşmalarına sebep olabilir:

“Amcasını, kocasını düşünmüyordu. Gözünün önüne o öğrencisi vardı, birinci sınıf. Duman üfledi yüzüne, onu düşündü, öteki öğrencilerin arasında en ön sırada oturduğu haliyle” (Bakker, 2010:18).

“Bird çifti sevişme anlarında bir psikolojiye kapılıyorlardı. İstisnasız her seferinde, karısı dönüp vurarak karşılık vermeye bile kalkıyordu” (Oe, 1964: 191).

Her şeyin sorumluluğunu kendisine yükleyen, karamsar ruh hali “yabancılaşma” duygusunu yaşayan insanların ortak özelliğidir. Emilie ve Bird de bu ruh hali, roman boyunca okuyucuya yansır:

“Kazların yenmiş olması, kendi suçuymuş, onları hayatta tutmaktan o sorumluymuş gibi bir duygu içindeydi, her şeyin suçu ondaydı” (Bakker, 2010:12).

“Kendimi kandırmak? Gerçekten de, benim olmadığım bir yerde bebeğin ölmesini sinir harbi içerisinde beklerken, ellerimi asla kirletmediğimi düşünmem kendimi kandırmak olur. Ben, bebeğin ölümünde sorumluluğum olduğunu biliyorum” (Oe, 1964:166).

Yabancılaşan insanlar, artık “yabancı” olduklarını düşündükleri için, dış görünüşlerini sevmemeye başlarlar. Ve aynalar, onlara uzaklaşır.

Emilie, kendisini yaşlı ve çirkin görürken, Bird de lakabının ona yakışmasından ve kuşa benzetilmesindeki bir diğer etken olan çatlak sesinden şikâyetçidir:

“Ona Bird lakabını taktıklarında on beş yaşındaydı. Sonrasında o hep Bird’dü; şu an vitrinin camında oluşan karanlık ve mürekkep rengi gölün ortasında pejmürde kılığıyla suyun yüzüne vurmuş ceset gibi haliyle bir kuşu andırıyordu. Çelimsiz ve sıskaydı Bird.” (Oe, 1964: 12).

Saçını kestirmek için kuaföre giden Emilie, kendi görüntüsünden rahatsız olur ve aynaya bakmak istemez:

“Aynada, aksine bakıyordu -ensesi, boynu saçtan tamamiyle kurtulmuş, yüzü solgun, gözleri koyu- ve daha evvel hiç ağzından çıkmamış bir ricada bulunacağını adı gibi biliyordu. Döndürebilir misiniz beni acaba?” (Bakker, 2010:58).

Sazyek, bireyin yaşadığı yalnızlık duygusu neticesinde, içine kapanarak “pasif isyan” halini yaşamasının yabancılaşma kavramı içerisinde değerlendirilebileceğini belirtir (Sazyek 2008: 31). Bird ve Emilie, isyan hallerinin neticesinde, her şeyi unutmak için alkole sığınır. Ama benliklerinden kurtulamazlar:

“Yarın, belki ertesi gün zalim sinir krizleriyle çevrili bir zindana atılverecekti. O günkü bir şişe viski ve özgürce geçirebileceği saatler onun yerden göğe kadar hakkıydı” (Oe, 1964:59).

“Doğru düzgün yemek yemiyor, akşam yemeklerini de muntazaman atlıyordu. Bol bol içiyordu” (Bakker, 2010:55).

Bird ve Emilie için özgürlük unutmakla başlar. Onlar için unutmak, alkolle mümkündür. Kaçışı, huzuru başka bir evde bulurlar. Bird için karısının ve çocuğunun. Emilie için ise kocasının olmadığı yerdir sığınma yeri:

“Yatak odasına baktığında beyaz bebek yatağı belki de hayalet gibi boğazına sarılverecekti. Çevremde tanımadığım insanlardan başka kimsenin olmayacağı, ucuz otellerden birinde mi kalsam acaba? diye düşünürken birden aklına kadın arkadaşlarından biri geldi” (Oe, 1964:59).

Emilie ise Bird’den çok daha uzakta, Galler kırsalında bahçeli, kimsenin olmadığı, küçük bir evde yaşamayı tercih eder:

“Şu kazlar birine aitti neticede, keza yolun kenarındaki koyunlar da. Öyle ya da böyle, bir gün buraya birisi gelecekti. Yolunu yitirmiş biri bile olsa. Gününü, gecesini endişeyle dolduran buydu” (Bakker, 2010:27).

Yaşadıkları buhranı bir başkasına tutunarak atlarmaya çalışırlar. Bu “başka kişi” de, karşı cinsten biridir. Bird için heyecan durağı Himiko iken, Emilie için, Bradwen adında 20 yaşındaki gençtir. Uzun sürmeyeceğinden emin olsalar da, yaşadıkları huzurun keyfini çıkarırlar:

“Himiko özelinde dar bir sınırlama yerine, Bird’ün çevresindeki zalim tuzaklarla dolu girdabın tam ortasında bulmayı başardığı, uzun sürmeyeceğinden emin olduğu huzur için de kalbi minnet doluydu. Bird, ılık bir huzur duygusuna gömülmüş yatıyordu” (Oe, 1964:129).

“Hakkında hiçbir şeyi bilmek istemiyordum, diye düşündü. Burada olsun yeterdi. Ama gitmeliydi de. Kendini yorgun hissediyordu. Hiçbir şey bilmek ya da duymak istemiyordu. Ne, nasıl...” (Bakker, 2010:129).

Bird ve Emilie, cinsel istekleri ve bastırılmamış duyguları olan karakterlerdir. İnsan varlığının gerçekleştirilmiş ve bastırılmış olmak üzere iki küreye ayıldığı düşünüldüğünde, Freud’un “bastırma kavramı” akla gelmektedir (Freud, 1998: 30). İnsanın varlığının ve bilincinin ayrı oluşu varoluşsal yabancılaşmayı akla getirdiğine göre, ana karakterlerdeki bu durumu yabancılaşmayla açıklamak yanlış olmayacaktır:

“Bird de cinsel sapkınlık arzusunda olanların risk alma dürüstlüğü bile yoktu. Tamı tamına utanç duygusunun zehrinin getirdiği çürümenin doruklarına ulaşmış durumdaydı” (Oe, 1964:124)

“Tahrik olmuş bir kadın, yalnız, çoktan geçip gitmiş ve aslında artık aklına bile getirmemesi gereken şeyler hakkında fantezilere dalmış” (Bakker, 2010: 18).

Bird ve Emilie’nin mutsuz oldukları ve kaçmak istedikleri anda eylemleri de aynıdır. Yürümek ve düşünmek isterler. Fromm’a göre, kişinin mutsuz olması ve kendi kimliğini yaşayamamasının neticesinde, çeşitli ruhsal bozuklukların çekirdeği olarak görülen yabancılaşmayı yaşaması olağandır (bkz. Fromm, 1998: 66-69). Bu durumda yabancılaşma ve kişilik birbirini etkileyen süreçler olarak yorumlanabilmektedir:

“Bird, caddeyi geçip, kendini küçük meyhane ve lokantaların sıralandığı bir semtte buluvermiştir. Yürürken zihninden geçen, Afrika dönüşünde Afrika ‘da Gökyüzü başlıklı bir hatırat yazıp yayınladığının hayalidir” (Oe, 1964: 15).

“Taş çembere oturmak istiyordu aslında, ama gene de yürümeyi sürdürmeye karar verdi. Yapayalnız yürüyordu. Sanki kimsecikler yokmuş gibi. Geçen sefer, giysilerini koyduğu büyük kayaya yürüdü, çıkıp oturdu üzerine, bir sigara yaktı” (Bakker, 2010:137).

En güzel yer ise, doğada kendilerini buldukları yerdir. Emilie için doğanın ortasında insanların pek yaşamadığı kırsalda bir ev, Bird için ise, asıl hayali olan vahşi doğayla iç içe kalabileceğini düşündüğü Afrika gezisidir. Çünkü doğa onlara yabancı değildir. Sormaz, sorgulamaz, doğanın karşısında özgürdürler. Bird, rüyalarında hep kendisini Afrika'da vahşi doğada görür:

“Kızgın yaban domuzu alçak çalılıkların on metre ötesine kadar gelmişti artık. Bird'ün kaçabilmesine imkân yoktu. Koşmaya başladı Bird. Fakat adımları çok yavaştı. Yabandomuzu artık tam arkasındaydı” (Oe, 1964: 29).

“Birkaç gecedir derenin şarılısı da yatıştırmaz olmuştu; sesler-çatırdayan döşemeler, küçük hayvanların çıkardığı hisirttiler ve ormandan gelen neredeyse dayanılmaz, kederli bir çığlık- onu uyutmuyor, düşüncelere dalmaya başlıyordu” (Bakker, 2010: 19).

Hayallerinin gerçekleşmemesi, Emilie ve Bird'ü ruhsal bir çöküntüye sürükleyip, kendi özlerine yabancılaştırırken; tatminsizlikleri ve bencillikleriyle de toplumsal değerlere yabancılaşırlar.

ii. Farklılıklar

İki romanın karşılaştırılmasında önemli bir farklılık olarak roman karakterlerinin toplumsal cinsiyet rollerini belirtmek gerekir. Bird'ün içinde bulunduğu toplumsal koşullar, Emilie'nin içinde yaşadığı tarihsel-toplumsal bağlamdan oldukça farklıdır. Emilie bir Hollandalıdır. Bird ise Japondur. Bird 1960'larda yaşarken, Emilie 2010 yılında yaşar. Japon kültürünün kendisinden kaynaklandığını düşünülen aşırı bir saygının getirdiği duygusuzluk, donukluk insanlararası ilişkide de görülmektedir. Hollanda kültüründe aile ve arkadaş ilişkileri ise çok daha samimidir. Emilie'nin kocasının memurla olan iletişimi, fırıncının karısının Emilie ile kurmaya çalıştığı samimi diyalog buna örnek olarak verilebilir.

Emilie, Bird'e göre çok daha güçlü bir karakterdir. Yalnızlığıyla yüzleşmekten korkmaz. O yüzden, her şeyi terk ederek iz bırakmadan yakınlarından kaçır. Ve kimsenin olmadığı bir yerde yaşamayı tercih eder. Bird ise, onu anlayacak, bencilliğini tolere edecek birine ihtiyaç duyar. O kişi de, onu her zaman sabırla dinleyen Kimiko'dur. Emilie, zaman geçtikçe tercih ettiği sessiz evde birine ihtiyacı olduğunu hissetse de, kimsenin olmadığı, yalnız kalabileceği bir yere giderek kaçma yolunu tercih etmiştir. Bird ise, onu anlayabileceğini düşündüğü Himiko'nun evine gitmeyi tercih etmiştir. Kaçış şekilleri farklıdır:

“Evi olduğu gibi almıştı. İki-üç parça mobilya, bir buzdolabı ve bir derin dondurucu vardı içinde. Birkaç halıyla (bütün odalarda aynı geniş, çıplak tahta döşemeler vardı) minderler satın aldı. Mutfak eşyaları, tencereler, tabak çanak, çaydanlık” (Bakker, 2010:59).

“Çevremde tanımadığım insanlardan başka kimsenin olmayacağı, ucuz otellerden birinde mi kalsam diye düşünürken içeriden kilitli bir otel odasında tek başına içmek düşüncesi karşısında korkuya kapılıverdi. Birden aklına kadın arkadaşlarından biri geldi” (Oe, 1964: 16).

Okuyucu, *Dolambaç*’ı okudukça Emilie’nin ağır bir hastalığı olduğunu öğrenir. Ağrıları o kadar dayanılmaz bir hal almıştır ki dozu yüksek ağrı kesicilerle yaşamını devam ettirmektedir. *Kişisel Bir Sorun* adlı eserde ise, hasta olan Bird’ün çocuğudur:

“Mutfaktan yürüyüp çıktı. Banyoda son üç ağrı kesiciyi ambalajından çıkarıp birkaç yudum suyla içti” (Bakker, 2010:106).

“Savaş alanında yaralanan Apollinaire gibi sarmalamışlar başını oğlumun, benim bilmediğim karanlık bir cephede yalnız başına savaşırken yaralandığı için” (Oe, 1964:44).

Bird yalnızlığından kurtulmak amacıyla üniversiteden tanıdığı kız arkadaşı ile birlikte olurken; Emilie’nin duygusal yakınlığı, eve gelen hiç tanımadığı bir yabancıyla olur:

“Nereye gideceğini düşünürken, birden aklına kadın arkadaşlarından biri geldi. Kadın yaz kış, gündüzleri karanlık yatak odasına kapanır, mistik konular üzerinde düşünmeye çalışırdı. Akşam saatlerinde de evinden ayrılırdı (Oe, 1964:59).

“Gitmen gerek diye içeri girdi. Bir sonraki pansiyona, ondan sonra bir günlük yürüyüş mesafesinde bir başkasına. Mümkün değil diye cevap verdi oğlan. Yarın deyince, olmaz dedi oğlan” (Bakker, 2010:96).

Bird’ün eser boyunca, özgür olma isteğiyle ahlak kuralları arasına sıkışmış olduğu görülmektedir. Bu nedenle Bird “babalık” olgusuna aykırı düşünüp davrandığı zamanlarda, duyduğu çaresizlik ve vicdan azabıyla kendini alkole verir. Fakat bir süre sonra, şartlarına isyan ederek toplumsal kurallara yabancılaşır:

“Sonucunda da, ben güven konusunda yetersiz, korkak bir insan olarak fişlendiğim gibi melankolik ve kötü bir koca olarak yaşamıma devam ederim. Şu an bebek hastane odasında ölüme yaklaşıyor, bense kılımı kıpırdatmadan bekliyorum. Fakat karım, bebeğin iyileşmesi için sorumluluklarımı yeterince yerine getirip getiremeyeceğime göre, evliliğimizin geleceğini ipotek altına alıyor. Yenildiğimi baştan bildiğim bir oyunu sürdürür gibiyim” (Oe, 1964:148).

Emma’nın yaşadığı yabancılaşmada, vicdan muhasebesi yoktur, eserin başında toplumsal kurallara zaten yabancılaşmış bir karakter çıkar karşımıza. Bird’ün yabancılaşmasını adeta film şeridi gibi izler okuyucu. Emma’da ise en başında kendini soyutlamış bir karakter görürüz:

“Cep telefonunu hep saat gibi kullandığını ancak onu feribotta bıraktıktan birkaç gün sonra fark etmişti. Ajandasını yanına almıştı, istese açar, günlerden ne gün olduğunu öğrenirdi. Saatin olmaması-mutfakta bir tane vardı, ama muhtemelen çok uzun zaman evvel durmuştu- dert değildi. Yemeğini acıkınca yiyor, uykusu gelmeden, parasetamol almadan yatmaya gitmiyordu. Çalar saatsiz” (Bakker, 2010:37).

Haz savunucusu olan Nietzsche, insanın Apollon ve Dionisos arasında sıkışmış olduğunu ifade eder. Bu iki tanrı, Yunan mitolojisinde, akli ve zevki temsil eden tanrılardır. Apollon akıl, yasa, toplumsallık iken; Dionisos, haz, coşku ve bireyselliktir (bkz. Nietzsche, 1990: 106-120). Bu anlamda, Bird'ün Apollon ve Dionisos arasında kaldığı da ifade edilebilir. Emilie'de Apollon ve Dionisos ayrımı çok belirgin olmasa da, Bird'den farklı olarak ne istediğine dair kararlı tavrıyla daha akıllıca bir duruş sergiler. Yalnız olmak istemektedir. Herkesten, her şeyden uzaktır. Emilie için özyıkım kendi yabancılaşmasını idrak ettiğinde gerçekleşmektedir. Toplumun değer yargılarını bireysel değer yargıları uğruna terk etliğinde yabancılaşmaya başlamaktadır. Evliliğini, eşini düşünmeden öğrencisiyle yaşadığı yasak aşk, bireyselliğini ve düşlerini gerçekleştirmek istemesinin sonucudur. Bu süreç neticesinde, ortaya çıkan kendi benliğine yabancılaşmaktadır. Ortaya çıkan bu yeni benlik, onu mutsuz eder ve daha fazla dayanamayıp intihar eder:

“Gidiyorum buralardan, katranla kaplı yıkıldı yıkılacak sivri çatıdan çıkıp meraların üzerinden; en önde ayaklarım, ağaç dallarının elektrik tellerinin arasından geçce geçce” (Bakker, 2010: 172).

Kierkegaard'a göre, umutsuzluk insana acı veren ölümcül bir hastalıktır. Ölüm hastalıkları sona erdirir ama kendi içinde bir son değildir. Çünkü Hristiyan için ölüm, başka bir yaşama geçiş yoludur. Hastalıkta iki umut vardır, yaşamak ya da ölmek; ikisi de, iki farklı kurtuluş sayılabilir. Kurtuluş acıdan ölmektir. Ölümcül hasta olmak ise, öleceğini bildiği halde ölümün gecikmesine sürekli tahammül etmek, acı çekmektir. Ve buradaki umutsuzluk ölememenin verdiği umutsuzluktur. Ölmek, her şeyin bittiği anlamına gelir (bkz. Kierkegaard. 1997.30). Bird'ün yabancılaşma sürecinin sonu. Emilie'nin yaşadığı trajik sondan oldukça farklıdır. Kendi bularak sürecini tamamlar. Vicdan azabına daha fazla dayanamaz ve Himiko'yı, Afrika seyahati hayallerini bırakarak eşine döner. Çocuğunu engelli olarak doğacak olsa bile ameliyat ettirmeye ve baba olmaya karar verir:

“Bird, bebeği aralarına alarak onlara yetismeye çalışan kadınları bekleyip, karısının kolları arasında koruduğu oğlunun yüzüne baktı. Bebeğin gözlerine kendi yüzünün yansımalarını istemişti” (Oe, 1964:232).

Bird, kendisine savunma mekanizması geliştirdiği için kendi yozlaşmasını anlaması uzun zaman alırken, Emilie, kendisini ve çevresini aldattığının farkındadır ve bu yozlaşmaya dayanamadığı için kendisini öldürür.

Sonuç

Amacı, farklı dillere ve kültürlere ait iki eser yabancılaşma imgesi çerçevesinde incelenmek, Kenzaburo Oe'nin “*Kişisel Bir Sorun*” ile Gerbrand Bakker'ın “*Dolambaç*” adlı eserlerinde, Japon ve Hollanda toplumlarında biri erkek diğeri kadın iki ana karakterin topluma ve kendilerine yabancılaşma süreçleri metne dayalı inceleme yöntemi irdelemek, çalışmanın sınırlarını Kenzaburo Oe'nin “*Kişisel Bir Sorun*” ile Gerbrand Bakker'ın “*Dolambaç*” adlı eserlerinde “yabancılaşma imgesi” sorunu olan bu çalışmada Emilie, yasak aşkının hüsrarla bitmesi, mutsuz evliliği ve aslında içselleştirmiş olduğu toplumsal normlarla, yanlış yaptığının bilincinde olarak toplumdan ve kendinden kaçır. Bu kaçışla acısını hafifleteceğini sansa da büyük yanılığ içerisindedir. Ve sonuçta kendi trajik sonunu hazırlar. Bird, arzu ve vicdan çatışması ekseninde çocuğunun ölümünü isteyen, korku ve suçluluk duygusu arasında sıkışmış olan, yenilgiyi başta kabul etse de doğruyu bularak bebeğini yaşatmaya karar vermiş bir babadır. İki eserde yabancılaşmaya neden olan benzerliklere bakıldığında, Emilie ve Bird, yaşamlarının üzerine kurup, gerçekleştiremedikleri hayallere sahip olan güçsüz, iradelerine yenik düşen karakterlerdir. Gerçekleşmeyen hayallerle yaşamaları, kendi özlere yabancılaşmalarına sebep olur. Bu yüzden işlerinde ve toplumsal çevrede de tutunamazlar. Bu da topluma yabancılaşmalarını doğurur.

Emilie ve Bird'ün yabancılaşmasına neden olan farklılıklara bakıldığında, iki karakterin kendilerinden ve insanlardan kaçış şekillerinin farklılığı görülmektedir. Bird, kendisini alkole verip, benliğinden kaçmak ister. Emilie ise herkesten kaçır, uzağa giderek kendinden de kaçabileceğini sanır. Bird, özgür olmak isteği ve ahlak kuralları arasına sıkışır kalmışken; Emilie zaten toplumsal kurallara yabancılaşmış bir karakter olarak karşımıza çıkar. Bird, yaşadığı yabancılaşmayı anlayır çıkış yolunu bulurken; Emilie çıkış yolunu bulamaz ve intihar eder.

Çalışmanın amacı doğrultusunda, incelenen iki eserin farklı toplumsal yapılar ait olmasına ve karakterlerin cinsiyetlerinin farklı olmasına karşın, yabancılaşma motifi etrafında benzerlikler ve farklılıklar gösterdiği; yabancılaşma olgusunun, söz konusu eserlerdeki ana karakterleri birbirine yaklaştırdığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Bakker, G. (2010). *Dolambaç*, Metis Yayınları, İstanbul.

Oe, Kenzaburo. (1964). *Kişisel Bir Sorun*, Can Yayınları, İstanbul.

İkincil Kaynaklar

- Aslan, C. (2005). "Kişilerarası Çatışma ve Problem Çözme Yaklaşımlarının Karmaşıklığı Açısından İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 14 (75-94).
- Durkheim, E. (2006). *Toplumsal İşbölümü*, Çev. Özer Ozankaya, Cem Yayınları, İstanbul.
- Ergil, D. (1978). *Yabancılaşma ve Siyasal Katılma*, Olgaç Matbaası, Ankara.
- Freud, S. (1998). *Psikanaliz Üzerine*, Çev. Kamuran Şipal, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, E. (1998). *Yeni Bir İnsan, Yeni Bir Toplum*, Çev. Necla Arat, Say Yayınları, İstanbul.
- Giddens, A. (1972). *Emile Durkheim: Selected Writings*, Cambridge University Press, New York.
- Kılıç, Sadık (1986), *Yabancılaşma İnsana Karşı Toplumsal Süreç*, Rahmet Yayınları, İstanbul.
- Kierkegaard, (1997). *Ölümcül Hastalık Umutsuzluk*, Çev. M. Mukadder Yakupoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Mandel E ve Novak G. (1975). *Marksist Yabancılaşma Kuramı*, Çev. Olcay Göçmen, Yücel Yayınları, İstanbul.
- Nietzsche, F. (1990). *Ecce Hommo, Kişi Nasıl Kendisi Olur?*, Çev. Can Alkor, Say Yayınları, İstanbul.
- Sazyek, H. (2008). *Abdülhak Şinasi Hisar'ın Romanlarında özel Yabancılaşma*, Akçağ Yayınları, Ankara.